

Поступање учесника у саобраћају након настанка САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ

Увод

Саобраћајне незгоде представљају нежељене последице саобраћаја. Иако нису једине последице саобраћаја, свакако имају велики негативан утицај на друштво са више аспеката: **здравственог, економског и хуманог**.

Број саобраћајних незгода које се догоде на неком подручју у одређеном периоду, и број лица која погину или настрадају на истом подручју у истом периоду формирају одређену слику о стању безбедности саобраћаја на том подручју. У анализу стања безбедности саобраћаја укључују се и бројни други – индиректни показатељи, али **број и последице саобраћајних незгода** се најчешће користе да би се показало какво је стање безбедности саобраћаја на неком подручју (држави, општини и сл.), и да ли се стање побољшало, да ли стагнира или се евентуално погоршало у односу на претходни период.

На глобалном нивоу изражена је тежња за побољшањем стања безбедности саобраћаја. Генерална скупштина Уједињених нација прогласила је Деценију акција за безбедност саобраћаја на путевима са општим циљем да се стабилизује, а затим смањи прогнозирани ниво страдања у друмском саобраћају широм света до 2020. године. Циљ Деценије акција за безбедност саобраћаја квантификован је као „5 милиона сачуваних живота у саобраћају“ који треба да се оствари у периоду од 2011. до 2020. године.

Тежња за побољшањем стања безбедности саобраћаја препозната је у Уједињеним нацијама - на највишем, глобалном нивоу.

Али, како постићи побољшање?

Да би се постигао дефинисани циљ одређене су бројне активности које треба да буду реализоване, на различитим нивоима: од глобалног нивоа, затим нивоа државе, па све до нивоа самог појединца – учесника у саобраћају.

Сваки учесник у саобраћају има незаменљиву и врло значајну улогу у спашавању свог, али и живота других учесника у саобраћају у случају догађања саобраћајне незгоде.

Наиме, све треба учинити да до саобраћајне незгоде не дође. Али онда када се саобраћајна незгода догоди треба да, као учесници у саобраћају, предузмемо све да умањимо последице настале саобраћајне незгоде, и да предузмемо све оно што је у нашој моћи да би се омогућило спашавање настрадалих. У томе се састоји значајна улога коју сваки учесник у саобраћају има онда када настане саобраћајна незгода.

Поступање лица након саобраћајне незгоде

Закон о безбедности саобраћаја на путевима* дефинише правне обавезе свих учесника у саобраћају, било да су они:

1. непосредни учесници саобраћајне незгоде, или

2. лица која су се само затекла или наишла на место саобраћајне незгоде.

Са друге стране, поред правних обавеза, постоје и **моралне дужности**. Морални чин помагања другом човеку проистиче из највиших моралних вредности. Моралне вредности не могу се наметнути, али се могу подстицати и неговати код људи. Етичко понашање у саобраћају је посебно важно када се догоде саобраћајне незгоде, и када живот настрадалог лица може зависити од другог учесника у саобраћајној незгоди или учесника у саобраћају који пружа помоћ настрадалом лицу.

Задржавање лица на коловозу након догађања саобраћајне незгоде је веома опасно. Да не би дошло до страдања лица која се затекну на коловозу и која желе да пруже помоћ настрадалим лицима најбоље је да учесници у саобраћају након саобраћајне незгоде поступају на начин који је дефинисан законом и који се сматра најподобнијим и најбезбеднијим.

* Закон о безбедности саобраћаја на путевима (ЗОБС) – „Сл. гласник РС“, бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - одлука УС и 55/2014

Зашто је законом детаљно дефинисано понашање учесника у саобраћају у случају настанка саобраћајне незгоде?

Посебно дефинисање понашања учесника у саобраћајној незгоди и учесника у саобраћају у случају саобраћајне незгоде има за **ЦИЉ** да се:

1. СПРЕЧЕ НОВА СТРАДАЊА У САОБРАЋАЈУ,

2. ОБЕЗБЕДИ ЕФИКАСНО СПАШАВАЊЕ НАСТРАДАЛИХ,

3. обави квалитетан увиђај, фиксира затечено стање и стручно анализира саобраћајна незгода,

4. евидентирају важни подаци о саобраћајној незгоди, како би се пратили и разумели проблеми безбедности саобраћаја,

5. што мање омета саобраћај и омогући оптимална проточност саобраћаја у зони саобраћајне незгоде,

6. што боље схвате проблеми који су допринели настанку саобраћајне незгоде, односно проблеми који су утицали на тежину последица како би се предузимале ефикасне мере са циљем спречавања настанка нових саобраћајних незгода и успешног управљања безбедношћу саобраћаја.

Као што се може уочити, прва два циља нормирања понашања лица након саобраћајне незгоде су посебно истакнута.

Који је разлог за то?

Лице (учесник у саобраћајној незгоди и учесник у саобраћају) је дужно да пре свега заштити себе, односно да спречи НОВА страдања, јер тек када то обезбеди биће у прилици да помогне другим лицима која су настрадала у саобраћајној незгоди, и да обезбеди њихово ефикасно спашавање.

На који начин треба да заштити себе и друге, односно да спречи нова страдања?

Први минути након догађања саобраћајне незгоде су врло критични у погледу **безбедности свих учесника у саобраћају**. Учесници саобраћајне незгоде су готово увек уплашени и нису прибрани одмах након догађања саобраћајне незгоде. Након изласка из возила лица се по правилу шетају и задржавају на коловозу, стварајући на тај начин „опасне препреке“ на путу. Може да се догоди да остали учесници у саобраћају, који наилазе на место незгоде, пошто нису упозорени да се догодила саобраћајна незгода, немају довољно простора да се безбедно зауставе, и због тога дође до настанка друге – секундарне незгоде. Наиме, други учесници у саобраћају немају разлога да очекују препреке на путу у виду возила, лица и предмета која се налазе на коловозу након догађања саобраћајне незгоде (изненадне и неочекиване препреке) и зато је важно да правовремено буду обавештени о постојању опасности на путу, како би могли да адекватно реагују.

Лице места саобраћајне незгоде је потребно обезбедити увек, без изузетка, одмах након догађања саобраћајне незгоде.

Необезбеђење, односно неозначавање лица места саобраћајне незгоде представља основни узрок настанка накнадних саобраћајних незгода.

Тек када је обезбеђено лице места и када је **спречен настанак нових страдања**, онда може да се приступи реализацији другог циља који је био посебно истакнут, а то је **ефикасно спашавање настрадалих**.

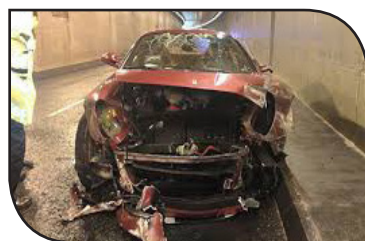

Познати су примери у пракси када је долазило до смртних страдања стручних лица која су наишла на место саобраћајне незгоде, која су желела да укажу помоћ и која су имала стручне компетенције, али су и сама настрадала услед налетања возила других учесника у саобраћају, јер место саобраћајне незгоде није било адекватно обележено и обезбеђено.

Поред самих учесника у саобраћајној незгоди, и друга лица имају обавезу да када наиђу на место саобраћајне незгоде спрече увећавање постојећих, односно настајање нових последица. Ово је значајно у ситуацијама када сами учесници саобраћајне незгоде нису у стању или могућности да обезбеде лице места, и пруже помоћ настрадалима.

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ лица места је посебно важно на местима на којима је **СМАЊЕНА ПРЕГЛЕДНОСТ, НА МОСТОВИМА, У ТУНЕЛИМА, КРИВИНАМА, ПРЕВОЈИМА, НОЋУ, У УСЛОВИМА СМАЊЕНЕ ВИДЉИВОСТИ** и сл. јер је на таквим местима посебно висок ризик од настанка секундарних саобраћајних незгода.

У наставку упутства о **поступању учесника у саобраћају након настанка саобраћајне незгоде** биће приказано како је ЗОБС-ом дефинисано поступање лица у зависности од њиховог својства, и у зависности од последица које су настале у саобраћајној незгоди.

На значај дефинисања понашања учесника у саобраћају у случају настанка саобраћајне незгоде указује чињеница да се X поглавље Закона о безбедности саобраћаја на путевима односи на дужности и поступања учесника у саобраћају и других субјеката у случају настанка саобраћајне незгоде.

Законом о безбедности саобраћаја на путевима дефинисане су дужности и начин поступања у зависности од тога да ли је лице било **учесник саобраћајне незгоде** или је у питању **лице које се затекло, односно наишло на место саобраћајне незгоде**, као и у зависности од тежине последица саобраћајне незгоде, и то:

- 1. За лице које се затекне или наиђе на место саобраћајне незгоде у којој има повређених лица,**
- 2. За возача, односно другог учесника саобраћајне незгоде у којој је неко лице задобило телесне повреде, односно погинуло,**
- 3. За возача, односно другог учесника саобраћајне незгоде у којој је настала само мања материјална штета.**

Дужности лица у зависности од тежине последица саобраћајне незгоде

КАКО ПОСТУПА **БИЛО КОЈЕ ЛИЦЕ** КОЈЕ СЕ **ЗАТЕКНЕ** ИЛИ **НАИЋЕ** НА МЕСТО САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ?

ЗАКОН: Лице које се затекне или наиђе на место саобраћајне незгоде у којој има повређених лица дужно је:

- да одмах обавести полицију и/или службу хитне медицинске помоћи, и
- да у складу са својим знањима, способностима и могућностима, пружи помоћ лицима повређеним у саобраћајној незгоди и по потреби их превезе до најближе здравствене установе, и
- да предузме све што је у његовој моћи да спречи увећавање постојећих, односно настајање нових последица.

Сва лица, а не само учесници у саобраћају, која се затекну или наиђу на лице места саобраћајне незгоде у којој има повређених лица дужна су да одмах обавесте полицију, односно службу хитне медицинске помоћи. У погледу пружања помоћи лицима која су повређена у саобраћајној незгоди, наглашено је да лице треба да пружи помоћ у складу са својим **знањима, способностима и могућностима**. Ово је значајно зато што лица треба да буду **свесна својих знања и обучености** да не би дошло до увећања тежине последица.

У ситуацијама када би чекање на долазак хитних служби могло да угрози здравље и живот повређених, или када возила хитних служби нису на располагању законодавац је предвидео обавезу да лица која наиђу или се затекну на месту саобраћајне незгоде превезу повређене.

Обавеза лица да спречи увећавање постојећих, односно настајање нових последица, односи се пре свега на обезбеђење лице места са циљем спречавања настанка нових саобраћајних незгода.

КАКО ПОСТУПА ВОЗАЧ, ОДНОСНО ДРУГИ УЧЕСНИК САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ У КОЈОЈ ИМА ПОВРЕЂЕНИХ, ПОГИНУЛИХ, ИЛИ ЈЕ НАСТАЛА ВЕЛИКА МАТЕРИЈАЛНА ШТЕТА?

ЗАКОН: Возач, односно други учесник саобраћајне незгоде у којој је неко лице задобило телесне повреде, односно погинуло, или је настала велика материјална штета дужан је да:

1. заустави возило, искључи мотор, укључи све показиваче правца, постави сигурносни троугао на безбедном растојању, обавести полицију и/или службу хитне помоћи и предузме друге расположиве мере како би упозорио остале учеснике у саобраћају о постојању незгоде,

2. упозори сва лица да се склоне са коловоза да не би била повређена и да не би уништавала трагове незгоде,

3. обавести полицију и остане на месту незгоде до доласка полиције и завршетка увиђаја,

4. укаже помоћ повређенима, односно прву помоћ или медицинску помоћ у складу са својим знањима, способностима и могућностима,

5. да предузме све мере заштите које су у његовој моћи да се спречи настајање нових и увећавање постојећих последица и повреда,

6. да обезбеди трагове и предмете незгоде, под условом да тиме не угрожава безбедност саобраћаја.

Уколико на месту саобраћајне незгоде из става 1. овог члана није присутан власник, односно возач другог возила које је учествовало у саобраћајној незгоди, присутни возач учесник у саобраћајној незгоди дужан је да одсутном лицу, односно власнику другог возила достави своје име и презиме и адресу стана.

Изузетно, лице из става 1. овог члана може се удаљити са места незгоде ако му је неопходна хитна медицинска помоћ или ради превозења повређеног до најближе здравствене установе.

У случају из става 3. овог члана лице је дужно да се врати на место незгоде чим буде у могућности.

За учесника у саобраћају који се не придржава саобраћајних прописа и на тај начин угрози живот или тело људи или имовину већег обима, па услед тога код другог лица наступи лака телесна повреда или буде проузрокована имовинска штета која прелази износ од двеста хиљада динара, дефинисана је кривична одговорност (Кривични законик*).

У случају настанка саобраћајне незгоде возач је дужан да пре свега **искључи мотор** свог возила, како би се смањио ризик од настанка пожара или експлозије.

Након тога треба да **укључи све показиваче правца**, како би на најбржи и најбољи начин обавестио остале возаче о постојању опасности на путу. Показивачи правца су видљиви на удаљености од неколико стотина метара, а само возило са знатно краћег растојања.

* Кривични законик (КЗ) – „Сл. гласник РС“ бр. 85/2005, 88/2005 - исправка, 107/2005 - исправка, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014

Након тога, потребно је да возач, односно други учесник саобраћајне незгоде **постави сигурносни троугао** на безбедном растојању од места саобраћајне незгоде.

Ово је посебно значајно ако се незгода догодила на месту на ком је смањена прегледност, нпр. у кривини, на превоју и сл., као и у случају смањене видљивости или ноћу. Уочавањем троугла возачу ће бити недвосмислено указано на то да се на путу налази опасност која дуже траје. Сигурносни троугао треба да буде постављен на коловоз, на удаљености од најмање 50 m на путу ван насеља, а на удаљености од најмање 10 m на путу у насељу, тако да возач који наилази из смера на коме је знак постављен може благовремено да заустави своје возило. На ауто путу на ком важи веће ограничење брзине, па су самим тим веће и брзине кретања возила, сигурносни троугао треба да буде постављен на још већем растојању у односу на пут ван насеља.

Како се поставља сигурносни троугао?

$\geq 10 \text{ m}$

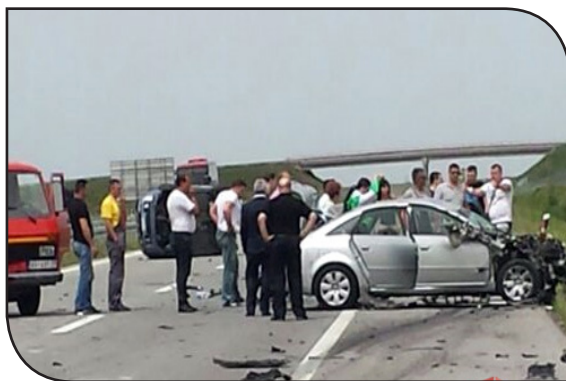
$\geq 50 \text{ m}$

Треба напоменути да лице које поставља сигурносни троугао треба то да учини са великом опрезношћу, крећући се уз ивицу коловоза, како не би угрозило своју безбедност.

Поред тога, потребно је да лице **носи светлоодбојни прслук** када ступи на коловоз како би било уочљиво од стране возача моторних возила која наилазе на место саобраћајне незгоде, да не би дошло до настанка нове саобраћајне незгоде. Савет је да се светлоодбојни прслук налази у возилу „на дохват руке“ возачу.

Возач, односно други учесник саобраћајне незгоде дужан је да **упозори сва лица да се склоне са коловоза** да не би била повређена и да не би уништавала трагове незгоде, посебно у случају догађања саобраћајне незгоде на месту где се возила крећу великим брзинама, у и условима смањене видљивости.

Возач, односно други учесник саобраћајне незгоде дужан је да **обавести полицију** и остане на месту незгоде до доласка полиције и завршетка увиђаја. Изузетно, може се удаљити са места незгоде ако му је неопходна хитна медицинска помоћ или ради превозења повређеног до најближе здравствене установе, али уз обавезу да се врати на место незгоде чим буде у могућности.

Законом о безбедности саобраћаја на путевима дефинисана је дужност возача, односно другог учесника у саобраћајној незгоди **да укаже помоћ повређенима**, односно прву помоћ или медицинску помоћ у складу са својим знањима, способностима и могућностима.

Возач, односно други учесник у саобраћају треба да предузме све мере заштите које су у његовој моћи да би се спречило настајање нових и увећавање постојећих последица и повреда, као и да обезбеди трагове и предмете незгоде, под условом да тиме не угрожава безбедност саобраћаја.

Поред казне која је дефинисана Законом о безбедности саобраћаја, казнене одредбе за непружање помоћи од стране возача повређеном лицу у саобраћајној незгоди дефинисане су и Кривичним закоником:

- (1) Возач моторног возила или другог превозног средства који остави без помоћи лице које је тим превозним средством повређено или чију је повреду тим средством проузроковао, казниће се новчаном казном или затвором до три године.
- (2) Ако је услед непружања помоћи наступила тешка телесна повреда повређеног лица, учинилац ће се казнити затвором од шест месеци до пет година.
- (3) Ако је услед непружања помоћи наступила смрт повређеног лица, учинилац ће се казнити затвором од једне до осам година.

КАКО ПОСТУПА **ВОЗАЧ**, ОДНОСНО **ДРУГИ** **УЧЕСНИК САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ У КОЈОЈ** **ЈЕ НАСТАЛА САМО МАЊА МАТЕРИЈАЛНА** **ШТЕТА?**

ЗАКОН: Возач, односно учесник саобраћајне незгоде у којој је настала само мања материјална штета дужан је да:

1. упозори остале учеснике у саобраћају о постојању возила и других препрека на путу, уколико их сам не може уклонити,
2. уклони возило и друге предмете са коловоза, ако онемогућавају или угрожавају одвијање саобраћаја, односно ако прети опасност од нових саобраћајних незгода,
3. попуни Европски извештај о саобраћајној незгоди у случају када овлашћено лице не врши увиђај саобраћајне незгоде,
4. упозори сва лица да се склоне са коловоза да не би ометала саобраћај,
5. остави податке о себи и возилу возачу оштећеног возила или држаоцу друге оштећене ствари у незгоди, односно полицији,
6. предузме мере заштите које су у његовој моћи да се спречи настајање нових и увећавање постојећих последица незгоде.

Ако учесник у саобраћајној незгоди у којој је настала само мања материјална штета на другом возилу, због одсутности возача другог возила, није у могућности да пружи личне податке и податке о осигурању возила, дужан је да о тој незгоди обавести надлежни орган унутрашњих послова и да достави своје личне податке и податке о оштећеном возилу.

Када се догоди саобраћајна незгода у којој је највећа последица материјална штета која је мањег обима, а учесник саобраћајне незгоде **не може сам да уклони возила и друге препреке** које се налазе на коловозу, он треба да о постојању возила и других препрека на коловозу **упозори друге учеснике у саобраћају**.

Иако није прецизно дефинисано на који начин возач треба то да уради, о начину обележавања је већ претходно било речи, и оно подразумева укључивање свих показивача правца, постављање сигурносног троугла уз обавезно ношења светлоодбојног прслука од стране возача, и упозоравање свих лица да се склоне са коловоза како не би ометала саобраћај.

У случају догађања саобраћајне незгоде са мањом материјалном штетом од возача се захтева **да уклони возило, односно друге предмете** који ометају или угрожавају саобраћај на путу.

Возачи који су се споразумели у вези са износом и надокнадом настале штете у саобраћајној незгоди са мањом материјалном штетом попуњавају Европски извештај. Возачи који се нису споразумели могу захтевати вршење увиђаја од стране полиције, и у том случају су учесници дужни да остану на месту саобраћајне незгоде до завршетка увиђаја.

ДРУГЕ ПРАВНЕ ОБАВЕЗЕ У ВЕЗИ СА САОБРАЋАЈНОМ НЕЗГОДОМ

Лице које је учествовало у саобраћајној незгоди не сме узимати алкохолна пића и/или психоактивне супстанце док се не изврши увиђај.

Након обављеног увиђаја возач, односно власник возила, дужан је да возило, терет, ствари или други материјал расут по путу, без одлагања уклони са коловоза.

Закључак

Када учесник у саобраћајној незгоди или било које друго лице које се затекне или наиђе на место саобраћајне незгоде пажљиво и безбедно означи лице места саобраћајне незгоде он је тиме:

- заштитио себе, друга лица која су била учесници у саобраћајној незгоди, остале учеснике у саобраћају који наилазе на лице места саобраћајне незгоде, и
- обезбедио безбедно и ефикасно спашавање настрадалих лица у саобраћајној незгоди.

На овај начин, поштујући законом дефинисан начин поступања након саобраћајне незгоде учесници у саобраћају су у прилици да на безбедан начин, не угрожавајући себе и друге, испуне своју моралну обавезу и помогну настрадалим лицима у саобраћајној незгоди.

Република Србија
Агенција за безбедност саобраћаја

Агенција за безбедност саобраћаја
Булевар Михајла Пупина 2 (источни улаз)
11070 Нови Београд
011/214-50-89
011/214-49-62

web адреса: www.abs.gov.rs
e-mail адресе: abs@abs.gov.rs
istrazivanja@abs.gov.rs

Директор
Милан Божовић

Уредник
Јелена Милошевић

Припремили:
Јелена Милошевић
Др Драгослав Кукић
Мирослав Росић

Графичка обрада и дизајн
Сектор за истраживања

Штампа
Агенција за безбедност саобраћаја
2015. година